

Community Participation in the Restoration of the Numbieng Watershed Protection Forest, Bieng District, Udomxay Province: Case Study of Three Villages: Nangiou, Thakat and Pangdeua

Bounxian Phetlumphun^{1*}, Bourthong Sisamoud², Hor Manythong³

Department of Forest Resources, Faculty of Agriculture and Forest Resources, Souphanouvong University,
Lao PDR

* Correspondence: Bounxian Phetlumphun, Department of Forest Resources, Faculty of Agriculture and Forest Resources, Souphanouvong University,
Tel: +856 20 23360006,
E-mail: fafxianfor@gmail.com

Article Info:

Submitted: May 08, 2026

Revised: June 25, 2026

Accepted: July 23, 2026

Abstract

This study aimed to (1) investigate community participation in the restoration of the Numbieng watershed protection forest, Bieng District, Udomxay Province, and (2) identify factors associated with that participation. Data were collected through structured interviews using a validated questionnaire with a random sample of 208 households from three villages. Results showed that the highest participation was in forest boundary demarcation (Mean = 4.21), followed by planning, tree planting, boundary marking, and the lowest in patrol and monitoring (Mean = 1.95). Statistically significant factors ($p \leq 0.05$) included gender, education level, occupation, income, and ethnicity. Age and marital status showed no significant association. It can be concluded that basic factors such as gender, education level, occupation, income, and ethnicity have an impact on participation in the restoration of the Numbieng Watershed Protection Forest, Bieng District, Udomxay.

Keywords: community participation, watershed protection forest, forest restoration, associated factors, Udomxay

1. ພາກສະໜີ

ປ່າໄມ້ເປັນຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ ຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນ ໂດຍສະເພາະຜູ້ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ເຂດພູດອຍ. ປ່າໄມ້ເຮັດໜ້າທີ່ຫຼາຍດ້ານ ທັງໃນທາງລະບົບນິເວດ (Ecological Function) ເຊັ່ນ: ການຮັກສາແຫຼ່ງນ້ຳ, ການປ້ອງກັນການເຊາະເຈື່ອນຂອງດິນ, ການດູດຊຶມຄາບອນ ແລະ ການຮັກສາຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງຊີວະພາບ ແລະ ໃນທາງເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ (Socioeconomic Function) ເຊັ່ນ: ການສ້າງລາຍໄດ້ຈາກຜະລິດຕະພັນຈາກປ່າໄມ້ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ ທຳມະຊາດ (FAO, 2020). ດ້ວຍຄວາມສຳຄັນດັ່ງກ່າວ ປ່າໄມ້ຈຶ່ງຖືກຈັດໃຫ້ເປັນທຳມະຊາດ (Natural Capital) ທີ່ຕ້ອງໄດ້ຮັບການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ໃຊ້ຢ່າງຍືນຍົງ.

ຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ໃນ ສ.ປ.ປ. ລາວ ຈຳແນກເປັນ 3 ປະເພດ ຄື: ປ່າປ້ອງກັນ, ປ່າສະຫງວນ ແລະ ປ່າຜະລິດ ຕາມກົດໝາຍວ່າດ້ວຍປ່າໄມ້ (Ministry of Natural Resources and

Environment, 2019). ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ສະພາບຄວາມໝາຍແໜ້ນຂອງປ່າໄມ້ທົ່ວປະເທດໄດ້ຫຼຸດລົງຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ໂດຍຫຼຸດຈາກ 47.2% ໃນປີ 2002 ເຫຼືອ 41.5% ໃນປີ 2020 ເນື່ອງຈາກການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ, ການຂະຫຍາຍຕົວ ຂອງການກະສິກຳ ແລະ ການຂາດກິນໄກຄຸ້ມຄອງທີ່ມີປະສິດທິຜົນ (Ministry of Agriculture and Forestry, 2021). ຍຸດທະສາດປ່າໄມ້ຮອດປີ 2020 ໄດ້ກຳນົດເປົ້າໝາຍ ຮັກສາເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ 70% ໂດຍເນັ້ນໃສ່ ການປ້ອງກັນ, ຝັນຟູ ແລະ ປູກປ່າຄືນໃໝ່ (Ministry of Agriculture and Forestry, 2005).

ການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດໂດຍຊຸມຊົນ (Community-based Natural Resource Management: CBNRM) ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບຢ່າງກວ້າງຂວາງ ເນື່ອງຈາກຊ່ວຍເພີ່ມຄວາມເປັນເຈົ້າຂອງ, ການຮ່ວມຕັດສິນໃຈ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຊຸມຊົນ (Ostrom, 1990; Agrawal & Gibson, 1999). ຫຼາຍການສຶກສາໃນ ສ.ປ.ປ. ລາວ ພົບວ່າ: ການຄຸ້ມຄອງປ່າໄມ້ ທີ່ຊຸມຊົນ ມີສ່ວນຮ່ວມໂດຍກົງ ຈຶ່ງມີປະສິດທິຜົນຫຼາຍກວ່າ ເມື່ອດຳເນີນໂດຍພາກ

ລັດຢາງດຽວ. (Lorsomtho, 2019; Sisavath, 2015 & Arnstein, 1969). ສະເໜີໃຫ້ເຫັນວ່າ ການມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ແທ້ຈິງ ຕ້ອງຜ່ານຂັ້ນຕອນ ຕັ້ງແຕ່ການໃຫ້ຂໍ້ມູນ (Informing) ຈົນຮອດ ການ ຄວບຄຸມໂດຍຜົນລະເມືອງ (Citizen Control) ໃນຂະນະທີ່ Pretty (1995) ຈຳແນກການມີສ່ວນຮ່ວມ 7 ລະດັບ ຕັ້ງແຕ່ Passive Participation ຈົນຮອດ Self-mobilization.

ແຂວງ ອຸດົມໄຊ ມີເນື້ອທີ່ 15,370 ກິໂລຕາແມັດ ກວມ 6% ຂອງເນື້ອທີ່ທົ່ວປະເທດ. ປ່າປ້ອງກັນ ແຫຼ່ງນ້ຳແບງ ມີເນື້ອທີ່ 186,272 ເຮັກຕາ ກວມເອົາ 4 ເມືອງ, 103 ໝູ່ບ້ານ. ໃນເຂດດັ່ງກ່າວ ການການ ບຸກລຸກປ່າ ທັງຮູບແບບການເຮັດໄຮ່ຖາງ-ຈຸດ ແລະ ການຂະຫຍາຍທີ່ ດິນກະສິກຳ ໄດ້ສ້າງຜົນກະທົບທາງລົບ ຕໍ່ລະບົບນິເວດ ໂດຍສະເພາະ ລະດັບນ້ຳ ແລະ ຄວາມໜາແໜ້ນຂອງຕົ້ນໄມ້ໃນເຂດຕົ້ນນ້ຳ. ບ້ານ ນາ ງົ່ວ, ບ້ານ ທ່າກາດ ແລະ ບ້ານ ປາງເຕືອ ຕັ້ງຢູ່ໃນເຂດດັ່ງກ່າວ ໂດຍໄດ້ ຮັບການຈັດສັນທີ່ດິນໃນປີ 2010 ແລະ ຈຳແນກທີ່ດິນຈຸລະພາກໃນປີ 2012. ທັງສາມບ້ານ ມີຊົນເຜົ່າທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ຄື ຊົນເຜົ່າກຶມມຸ ແລະ ຊົນເຜົ່າລື້ ທີ່ມີຮີດຄອງ, ຄ່ານິຍົມ ແລະ ຄວາມສຳພັນກັບປ່າໄມ້ ທີ່ແຕກ ຕ່າງກັນ (Chambers, 1994; Colfer & Byron, 2001).

ດ້ວຍຫຼັກການ ແລະ ເຫດຜົນດັ່ງກ່າວ, ການສຶກສາຄັ້ງນີ້ ຈຶ່ງໄດ້ ເນັ້ນໃສ່ (1) ສຶກສາການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງປະຊາຊົນ ໃນການຝຶ້ນຟູປ່າ ປ້ອງກັນແຫຼ່ງນ້ຳແບງ ໃນ 5 ດ້ານ ຄື ການວາງແຜນ, ການກຳນົດຂອບ ເຂດ, ການປັກຫຼັກໝາຍ, ການປູກຕົ້ນໄມ້ ແລະ ການກວດກາ ລາດຕະວນ ແລະ (2) ສຶກສາປັດໄຈດ້ານ ເພດ, ອາຍຸ, ລະດັບການສຶກ ສາ, ສະຖານະພາບສົມລົດ, ອາຊີບ, ລາຍໄດ້ ແລະ ຊົນເຜົ່າ ທີ່ມີຄວາມ ສຳພັນຕໍ່ການມີສ່ວນຮ່ວມ ດັ່ງກ່າວ ເພື່ອເປັນຂໍ້ມູນ ໃນການສ້າງ ນະໂຍບາຍ ແລະ ສິ່ງເສີມການຄຸ້ມຄອງປ່າໄມ້ຢ່າງຍືນຍົງ.

2. ອຸປະກອນ ແລະ ວິທີການ

2.1 ສະຖານທີ່ສຶກສາ

ການສຶກສາດຳເນີນຢູ່ 3 ບ້ານ ໃນເຂດປ່າປ້ອງກັນແຫຼ່ງນ້ຳແບງ, ເມືອງ ແບງ, ແຂວງ ອຸດົມໄຊ ຄື: (1) ບ້ານ ນາງົ່ວ ມີ 76 ຄອບຄົວ ຊົນເຜົ່າກຶມມຸ ເນື້ອທີ່ 650 ເຮັກຕາ; (2) ບ້ານ ທ່າກາດ ມີ 194 ຄອບຄົວ ຊົນເຜົ່າລື້ ເນື້ອທີ່ 616 ເຮັກຕາ; ແລະ (3) ບ້ານ ປາງເຕືອ ມີ 162 ຄອບຄົວ ຊົນເຜົ່າລື້ ເນື້ອທີ່ 605.11 ເຮັກຕາ. ທີ່ດິນຂອງທັງສາມ ບ້ານ ໄດ້ຮັບການຈັດສັນໃນປີ 2010 ແລະ ຈຳແນກທີ່ດິນຈຸລະພາກໃນ ປີ 2012 ພາຍໃຕ້ໂຄງການຄຸ້ມຄອງລຸ່ມນ້ຳ ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກ ໂຄງການໄຟຟ້ານ້ຳແບງ ຂອງ China National Electric Engineering Co., Ltd ກຳລັງຕິດຕັ້ງ 34 MW.

2.2 ຮູບແບບ ແລະ ຂະໜາດຕົວຢ່າງ

ການສຶກສາໄດ້ນຳໃຊ້ວິທີການຄົ້ນຄ້ວາ ໃນຮູບແບບປະລິມານ (Quantitative Research) ໂດຍໃຊ້ ການສຳພາດຕົວຈິງ

(Structured Interview). ຂະໜາດຕົວຢ່າງຄຳນວນດ້ວຍສູດ Yamane (1973) ທີ່ລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 95%:

$$n = N / (1 + Ne^2) = 432 / (1 + 432 \times 0.05^2) = 208$$

ຄອບຄົວ

ຈຳນວນຕົວຢ່າງຂອງແຕ່ລະບ້ານ ຄຳນວນດ້ວຍສູດ $n_i = (n \times N_i) / N$ ໂດຍໃຊ້ Simple Random Sampling ພາຍໃນແຕ່ລະບ້ານ ດັ່ງລາຍລະອຽດໃນຕາຕະລາງ 1.

2.3 ເຄື່ອງມືໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ

ການສຶກສາໃຊ້ ແບບສຳພາດ (Structured Interview Form) ທີ່ສ້າງຂຶ້ນໂດຍຜ່ານຂັ້ນຕອນ ດັ່ງນີ້: (1) ທົບທວນເອກະສານ ແລະ ກຳນົດຕົວຊີ້ວັດ; (2) ສ້າງຂໍ້ຄຳຖາມ 3 ພາກ ຄື ຂໍ້ມູນຜູ້ນຳ, ລະດັບ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ຂໍ້ມູນປັດໄຈ; (3) ສົ່ງໃຫ້ຜູ້ຊ່ຽວຊານ 3 ທ່ານ ກວດທານ ຄ່າ Index of Item-Objective Congruence (IOC) ໄດ້ 0.87 ຊຶ່ງສູງກວ່າເກນ 0.50 ທີ່ຍອມຮັບໄດ້ (Rovinelli & Hambleton, 1977); ແລະ (4) ທົດລອງ (Pre-test) ກັບ 30 ຄອບຄົວ ນອກເຂດ ສຳພາດ ກ່ອນວິເຄາະ ຄ່າ Cronbach's alpha = 0.83 ຊຶ່ງສູງກວ່າເກນ 0.70 ທີ່ຍອມຮັບໄດ້ (Nunnally & Bernstein, 1994).

ລະດັບການມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນ 5 ກິດຈະກຳ ວັດຄ່າດ້ວຍ Likert 5 ລະດັບ ຄື: 1 = ບໍ່ເຄີຍ, 2 = ໜ້ອຍ, 3 = ປານກາງ, 4 = ຫຼາຍ, 5 = ຫຼາຍທີ່ສຸດ. ເກນການແປຜົນ ນຳໃຊ້ຊ່ວຍຄຳສະເລ່ຍ ດັ່ງນີ້: 1.00–1.80 = ຕ່ຳຫຼາຍ; 1.81–2.60 = ຕ່ຳ; 2.61–3.40 = ປານກາງ; 3.41–4.20 = ສູງ; 4.21–5.00 = ສູງຫຼາຍ (Best & Kahn, 2006).

2.4 ການເກັບກຳ ແລະ ການວິເຄາະຂໍ້ມູນ

ການເກັບກຳຂໍ້ມູນ ດຳເນີນໃນເດືອນ ກັນຍາ–ຕຸລາ 2023 ໂດຍທີມຜູ້ຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ຜູ້ຊ່ວຍທັງຖິ້ນ 6 ທ່ານ ທີ່ໄດ້ຮັບການຝຶກ ອົບຮົມ 1 ວັນ ກ່ອນລົງພາກສະໜາມ. ການສຳພາດໄດ້ດຳເນີນຢູ່ພາຍ ໃນສຳນັກງານ ຫຼື ເຮືອນຂອງຜູ້ໃຫ້ສຳພາດ ໃຊ້ເວລາສຳພາດສະເລ່ຍ 30–45 ນາທີ ຕໍ່ຄອບຄົວ. ຂໍ້ມູນຖືກກວດສອບ ຄວາມຄົບຖ້ວນ ກ່ອນ ນຳເຂົ້າລົງໃນໂປຣແກຣມ SPSS ສະບັບ 26. ການວິເຄາະ ໄດ້ນຳໃຊ້ (1) ສະຖິຕິຜົດຕິສານ (Descriptive Statistics): ຄ່າສະເລ່ຍ (Mean), ປ່າຍປ່ຽງມາດຕະຖານ (SD) ແລະ ຄ່າເປີເຊັນ ເພື່ອອະທິບາຍ ລະດັບການມີສ່ວນຮ່ວມ; ແລະ (2) ສະຖິຕິທີ່ທຽບ (Inferential Statistics): Chi-Square Test (χ^2) ເພື່ອທົດສອບຄວາມສຳພັນ ລະຫວ່າງປັດໄຈສ່ວນຕົວ ກັບ ກິດຈະກຳທັງ 5 ດ້ານ ທີ່ລະດັບ $*p \leq 0.05$.

3. ຜົນໄດ້ຮັບ

3.1 ຂໍ້ມູນພື້ນຖານ

ຈາກກຸ່ມຕົວຢ່າງ 208 ຄອບຄົວ ສ່ວນໃຫຍ່ (70.2%) ເປັນ ເພດຊາຍ. ກຸ່ມອາຍຸ 31–50 ປີ ກວມ 60.1%. ສ່ວນໃຫຍ່ (82.2%) ປະກອບກະສິກຳ. ຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມກວມ 74.0% ສ່ວນຊົນເຜົ່າກຶມມຸ 26.0%. ລະດັບການສຶກສາ ມ.ຕ.ຕ ກວມ 44.7% ຮອງລົງມາ ຄື ປ.ຕ.ຕ 28.4%. ລາຍໄດ້ 500,000–2,000,000 ກີບ/ເດືອນ ກວມ 72.1% ແລະ ສ່ວນໃຫຍ່ (85.1%) ແຕ່ງງານແລ້ວ.

3.2 ການມີສ່ວນຮ່ວມ 5 ດ້ານ

ຜົນການສຶກສາ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ: ຄ່າສະເລ່ຍ ຂອງລະດັບ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ດັ່ງລາຍລະອຽດ ໃນຕາຕະລາງ 2. ກິດຈະກຳທີ່ ປະຊາຊົນເຂົ້າຮ່ວມໃນລະດັບສູງຫຼາຍ ຄື: ການກຳນົດຂອບເຂດ (Mean = 4.21; SD = 0.62) ຍ້ອນເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດ ໄດ້ເຊີນທຸກ ຄອບຄົວເຂົ້າຮ່ວມ. ຮອງລົງມາ ຄື: ການວາງແຜນ (Mean = 3.85), ການປຸກຕົ້ນໄມ້ (Mean = 3.64) ແລະ ການປັກຫຼັກໝາຍ (Mean = 3.32) ຢູ່ໃນລະດັບປານກາງ-ສູງ. ກິດຈະກຳທີ່ໜ້ອຍທີ່ສຸດ ຄື: ການ ລາດຕະວນ (Mean = 1.95; SD = 0.88) ຢູ່ໃນລະດັບຕ່ຳ ຍ້ອນລັດ ໄດ້ມອບໝາຍໜ້າທີ່ ໃຫ້ສະເພາະຄະນະທີ່ຖືກແຕ່ງຕັ້ງ. ໂດຍລວມ ຄ່າ ສະເລ່ຍ 5 ກິດຈະກຳ ຢູ່ທີ່ Mean = 3.39 ຊຶ່ງຖືວ່າຢູ່ໃນລະດັບປານ ກາງ ສອດຄ່ອງກັບ Wiersum (1995) ທີ່ລະບຸ ຄວາມສຳເລັດຂອງ ການຄຸ້ມຄອງປ່າແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ຕ້ອງອາໄສ ລະດັບການມີສ່ວນ ຮ່ວມ.

3.3 ປັດໄຈທີ່ມີຄວາມສຳພັນ

ຜົນ Chi-Square Test ສະແດງວ່າ: 5 ດ້ານ ຈາກ 7 ດ້ານ ທີ່ ທົດສອບ ມີຄວາມສຳພັນຢ່າງມີລະດັບຄວາມສຳຄັນ ດັ່ງລາຍລະອຽດໃນ ຕາຕະລາງ 3. ຊົນເຜົ່າ ມີຄ່າ χ^2 ສູງທີ່ສຸດ ໃນກິດຈະກຳລາດຕະວນ ສ່ວນ ອາຍຸ ແລະ ສະຖານະພາບ ບໍ່ ມີຄວາມສຳພັນ ໃນທຸກດ້ານ.

4. ວິພາກຜົນ

ການກຳນົດຂອບເຂດ ມີລະດັບການມີສ່ວນຮ່ວມສູງຫຼາຍ (Mean = 4.21) ສອດຄ່ອງກັບຫຼັກ CBNRM ທີ່ກຳນົດໃຫ້ການວາງ ຂອບເຂດ ເປັນຂັ້ນຕອນທຳອິດທີ່ສຳຄັນ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ລວມທຸກຝ່າຍ (Lorsomtho, 2019). ຮູບແບບການຕັດສິນໃຈໂດຍລວມ (Collective Decision-making) ນີ້ ມີຄວາມສຳຄັນທາງ ວັດທະນະທຳໃນສັງຄົມລາວ ສອດຄ່ອງກັບ Sunderlin et al. (2008) ທີ່ລະບຸວ່າ ການຮ່ວມກຳນົດຂອບເຂດ ສ້າງຄວາມຮູ້ສຶກເປັນເຈົ້າຂອງ ແລະ ເສີມສ້າງຄວາມຍືນຍົງ ໃນການຄຸ້ມຄອງ ຊັບພະຍາກອນ.

ການລາດຕະວນ ມີລະດັບການມີສ່ວນຮ່ວມຕ່ຳ (Mean = 1.95) ຍ້ອນວ່າ: (1) ໜ້າທີ່ຖືກມອບໝາຍ ສະເພາະຄະນະທີ່ຖືກ ແຕ່ງຕັ້ງ; (2) ຊາວນາທີ່ເຮັດກະສິກຳເປັນອາຊີບຫຼັກ ຂາດເວລາສຸມສຳ;

ແລະ (3) ຄົວເຮືອນທີ່ມີລາຍໄດ້ສູງກວ່າ ເຂົ້າຮ່ວມຫຼາຍກວ່າ ເນື່ອງຈາກ ຄວາມຮູ້ສຶກມີສ່ວນໄດ້ເສຍ ຈາກການຮັກສາ ປ່າໄມ້ຫຼາຍກວ່າ. ສິ່ງນີ້ ສອດຄ່ອງກັບ Chambers (1994) ທີ່ລະບຸວ່າ: ຄວາມຊຸກຍູ້ທາງດ້ານ ເສດຖະກິດ ມີຜົນຕໍ່ລະດັບການມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການຄຸ້ມຄອງທຳມະ ຊາດ. ນອກຈາກນີ້ Chanthamalay et al. (2023) ໃນການສຶກສາ ປ່າປ້ອງກັນແຫ່ງນ້ຳຫ້ວຍຮຸດ ເມືອງນານ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ພົບວ່າ: ປັດໄຈອາຊີບ ($p=0.000$) ແລະ ສະຖານະພາບ ($p=0.013$) ມີອິດທິ ຜົນຕໍ່ກິດຈະກຳການໃຊ້ທີ່ດິນໃນປ່າ ຊຶ່ງກໍ່ໃຫ້ເກີດໄຟປ່າ. ຜູ້ທີ່ປະກອບ ກະສິກຳ ແລະ ມີຄອບຄົວໃຫຍ່ຈຶ່ງໃຊ້ເວລາໃນການດຳລົງຊີວິດໃນປ່າ ຫຼາຍ ຊຶ່ງສ້າງຜົນກະທົບຕໍ່ລະດັບການລາດຕະວນ ເຊັ່ນດຽວກັນກັບທີ່ ພົບໃນການສຶກສາຄັ້ງນີ້.

ການທີ່ເພດ ມີຄວາມສຳພັນກັບ ການວາງແຜນ ແລະ ການປຸກ ຕົ້ນໄມ້ ສ່ວນໜຶ່ງສະທ້ອນ ບົດບາດຕາມເພດ (Gender Roles) ທີ່ຍັງ ຄົງຢູ່ໃນຊຸມຊົນຊົນນະບົດ ສອດຄ່ອງກັບ Sisavath (2015) ຊຶ່ງຊີ້ໃຫ້ ເຫັນວ່າ: ຄວນອອກແບບກິດຈະກຳ ທີ່ເສີມສ່ວນຮ່ວມຂອງຜູ້ຍິງ. ດ້ານ ລະດັບການສຶກສາ ຜູ້ທີ່ຮຽນ ສູງກວ່າ ມີຄວາມເຂົ້າໃຈໃນນະໂຍບາຍ ຫຼາຍກວ່າ ຈຶ່ງໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືໃນການວາງແຜນ ແລະ ກຳນົດ ຂອບ ເຂດຫຼາຍກວ່າ ສອດຄ່ອງກັບ Pretty (1995) ທີ່ຊີ້ວ່າ ການສຶກສາ ແລະ ການຮຽນຮູ້ ຊ່ວຍຍົກລະດັບ ການ ມີສ່ວນຮ່ວມ ໄດ້ຢ່າງຍືນຍົງ.

ຄວາມສຳພັນທີ່ສູງທີ່ສຸດ ຄື: ລະຫວ່າງຊົນເຜົ່າ ກັບການ ລາດຕະວນ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນວ່າ ທຶນທາງວັດທະນະທຳຂອງຊົນເຜົ່າ ກຶມມຸ ທີ່ມີອິດຄອງສ້າງຄວາມສຳພັນກັບປ່າສູງກວ່ານັ້ນ ເປັນພະລັງຂັບ ເຄື່ອນ ການ ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ສຳຄັນ ສອດຄ່ອງກັບ Colfer & Byron (2001). ດ້ານ ລະດັບ ການ ມີ ສ່ວ ນ ຮ່ ວ ມ ໂດ ຍ ລ ວ ມ Herderchersouavue et al. (2023) ໄດ້ສຶກສາ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການອານຸຮັກຊັບພະຍາກອນ ທຳມະຊາດຊາປ່າ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ບ້ານລ້ອງໂປດ ເມືອງຜູ້ຄຸນ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ຊຶ່ງມີສະພາບທາງດ້ານ ຊົນນະບົດ ແລະ ຊົນເຜົ່າທີ່ຄ້ານຄຽງກັນ ພົບວ່າ ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນ ທຸກ 4 ດ້ານ ຄື: ການຕັດສິນໃຈ, ການດຳເນີນງານ, ການຮັບຜົນ ປະໂຫຍດ ແລະ ການປະເມີນຜົນ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ (Mean = 2.72– 2.91) ສອດຄ່ອງກັບຜົນການສຶກສາຄັ້ງນີ້ ທີ່ພົບລະດັບການມີສ່ວນ ຮ່ວມຢູ່ໃນລະດັບປານກາງຫາສູງ (Mean ລວມ = 3.39) ຊຶ່ງທັງສອງ ການສຶກສາຍືນຍັນວ່າ: ຊຸມຊົນຮັກສາທຳມະຊາດໃຫ້ຕິດພັນກັບການໃຊ້ ປະໂຫຍດຊຸມຊົນຢູ່ໃນລະດັບທີ່ດີ. ໂດຍລວມ ການຝຶນຝຸ່ນປ່າໃນເຂດນີ້ ຍັງອົງຮູບແບບ Top-Down ຂອງລັດເປັນຫຼັກ ການປ່ຽນໄປສູ່ Community Self-mobilization ຕາມ Pretty (1995) ຈຶ່ງ ຕ້ອງການການສ້າງສຳພັນທຸກດ້ານ ໂດຍສະເພາະ ກົນໄກຊຸກຍູ້ທາງ ເສດຖະກິດ ແລະ ການຮັບຮອງສິດຂອງຊຸມຊົນ (Agrawal & Gibson, 1999; Lestrelin et al., 2012).

5. ສະຫຼຸບ

ປະຊາຊົນ 3 ບ້ານ ໃນເຂດປ່າປ້ອງກັນແຫຼ່ງນ້ຳແບງ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນລະດັບປານກາງ (Mean ລວມ = 3.39) ໂດຍການກຳນົດຂອບເຂດ ສູງຫຼາຍທີ່ສຸດ (Mean = 4.21) ແລະ ການກວດກາລາດຕະເວນ ຕ່ຳທີ່ສຸດ (Mean = 1.95). ສ່ວນໃຫຍ່ ທີ່ປະກອບກະສິກຳ ແລະ ມີລະດັບການສຶກສາກາງ ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມ ໃນການວາງແຜນ ແລະ ກຳນົດຂອບເຂດ ຫຼາຍກວ່າໃນການລາດຕະເວນ. ປັດໄຈທີ່ມີຄວາມສຳພັນ ໄດ້ແກ່: ເພດ, ລະດັບການສຶກສາ, ອາຊີບ, ລາຍໄດ້ ແລະ ຊົນເຜົ່າ ຊຶ່ງຄວນຖືກນຳໃຊ້ ໃນການອອກແບບກົດຈະກຳ ສ້າງຈິດສຳນຶກ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ຊຸມຊົນ ໃນການຄຸ້ມຄອງປ່າໄມ້ຢ່າງຍືນຍົງ.

ຈາກຜົນການສຶກສາ ຍຸດທະສາດ 3 ດ້ານ ທີ່ຈະຊ່ວຍຍົກລະດັບການຄຸ້ມຄອງປ່າໄມ້ຢ່າງຍືນຍົງ ໄດ້ແກ່: (1) ການສ້າງໂຄງການນຳພາຜູ້ຍິງ (Women Leadership Programs) ແລະ ສູນຮຽນຮູ້ ດ້ານການຄຸ້ມຄອງ ປ່າຕົ້ນນ້ຳ ໂດຍສະເພາະ ສຳລັບກຸ່ມທີ່ຍັງມີສ່ວນຮ່ວມໜ້ອຍ; (2) ການກຳນົດ ງົບປະມານ ແລະ ກົນໄກໃຫ້ຄ່າຕອບແທນ (Incentive Mechanisms) ສຳລັບຄະນະລາດຕະເວນ ເພື່ອຮັບປະກັນ ຄວາມໝັ້ນຄົງຂອງລະບົບ; ແລະ (3) ການຮັບຮອງ ສິດ ຊຸມຊົນ ໃນການຈັດການຊັບພະຍາກອນ ໂດຍຜ່ານ ນິຕິກຳທ້ອງຖິ່ນ (Agrawal & Gibson, 1999).

ຂໍ້ຈຳກັດຂອງການສຶກສາຄັ້ງນີ້ ໄດ້ແກ່: (1) ການສຶກສາຄອບຄຸມສະເພາະ 3 ບ້ານ ໃນ 1 ເຂດ ຈຶ່ງຍັງບໍ່ສາມາດສະທ້ອນສະພາບທົ່ວໄປຂອງປ່າປ້ອງກັນທົ່ວແຂວງໄດ້; (2) ວິທີສຸມຕົວຢ່າງໃຊ້ຫົວໜ້າຄອບຄົວເປັນຕົວແທນ ຈຶ່ງອາດບໍ່ຊັດເຈນຕໍ່ຄວາມຄິດເຫັນຂອງສະມາຊິກຄອບຄົວທຸກຄົນ; ແລະ (3) ຂໍ້ມູນອີງໃສ່ການລາຍງານຕົນເອງ (Self-report) ຊຶ່ງອາດມີການລາຍງານທີ່ເກີນຄວາມເປັນຈິງ (Social desirability bias). ສຳລັບການສຶກສາຕໍ່ໄປ ຄວນສຶກສາ ໃນດ້ານ: ຄຸນຄ່າທາງລະບົບນິເວດ (Ecosystem Services Valuation) ຂອງປ່າໄມ້ທີ່ໄດ້ຮັບການຝຶນຝຸ, ອັດຕາການລອດຊີວິດຂອງຕົ້ນໄມ້ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຊຸມຊົນໄດ້ຮັບຈາກການຄຸ້ມຄອງປ່າ ເພື່ອສ້າງຂໍ້ມູນຄຳຢືນດ້ານນະໂຍບາຍໃຫ້ສົມບູນຫຼາຍຂຶ້ນ.

6. ຂໍ້ຂັດແຍງ

ຂ້າພະເຈົ້າໃນນາມຜູ້ຄົນຄຳວິທະຍາສາດ ຂໍປະຕິບາຍຕົນວ່າ ຂໍ້ມູນທັງໝົດທີ່ມີໃນບົດຄວາມ ວິຊາການດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນບໍ່ມີຂໍ້ຂັດແຍງທາງຜົນປະໂຫຍດ ກັບພາກສ່ວນໃດ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເອື້ອປະໂຫຍດ ໃຫ້ກັບພາກສ່ວນໃດ. ກໍລະນີ ມີການລະເມີດ ໃນຮູບການໃດໜຶ່ງ ຂ້າພະເຈົ້າ ມີຄວາມຍິນດີ ທີ່ຈະຮັບຜິດຊອບ ແຕ່ພຽງຜູ້ດຽວ.

7. ເອກະສານອ້າງອີງ

Agrawal, A., & Gibson, C. C. (1999). Enchantment and disenchantment: The role of community in natural

resource conservation. *World Development*, 27(4), 629–649.

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.

Best, J. W., & Kahn, J. V. (2006). *Research in education* (10th ed.). Pearson Education.

Chambers, R. (1994). Participatory rural appraisal (PRA): Analysis of experience. *World Development*, 22(9), 1253–1268.

Chanthamalay, A., Keohavong, B., Donsavanh, B., & Phetdonmo, P. (2023). Contributing factors to the forest fire from the community land use surrounding Huay Hout protection forest area, Nan District, Luang Prabang Province, Lao PDR. *Souphanouvong University Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 9(3), 144–155. Retrieved from <https://www.su-journal.com/index.php/su/article/view/431>

Colfer, C. J. P., & Byron, Y. (Eds.). (2001). *People managing forests: The links between human well-being and sustainability*. Resources for the Future Press.

FAO. (2020). *Global forest resources assessment 2020: Main report*. Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Herderchersouavue, Y., Manysoat, S., & Briatia, X. (2023). Local peoples' participation in natural resources of forest tea and environment conservation involved to sustainable tourism at Longpod Village, Phukhoun District, Luangprabang Province, Lao PDR. *Souphanouvong University Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 9(3), 93–103.

Lestrelin, G., Vigiak, O., Pelletreau, A., Keohavong, B., & Valentin, C. (2012). Challenging established narratives on soil erosion and shifting cultivation in Laos. *Natural Resources Forum*, 36, 63–75.

- Lorsomtho, K. (2019). *Community participation in the management of Nam Ha National Protected Area* [Bachelor's thesis]. Souphanouvong University.
- Ministry of Agriculture and Forestry. (2005). *Forestry strategy to the year 2020 of the Lao PDR*. Vientiane.
- Ministry of Agriculture and Forestry. (2021). *National forest inventory report*. Vientiane.
- Ministry of Natural Resources and Environment. (2019). *Forestry law No. 64/NA, dated 13 June 2019*. Vientiane.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press.
- Poffenberger, M. (2006). People in the forest: Community forestry experiences from Southeast Asia. *International Journal of Environment and Sustainable Development*, 5(1), 57–69.
- Pretty, J. N. (1995). Participatory learning for sustainable agriculture. *World Development*, 23(8), 1247–1263.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49–60.
- Sisavath, T. (2015). *Community participation in the watershed protection forest of Ban Tinpha, Ban Nongthok, Luang Prabang District* [Bachelor's thesis]. Souphanouvong University.
- Sunderlin, W. D., Hatcher, J., & Liddle, M. (2008). *From exclusion to ownership? Challenges and opportunities in advancing forest tenure reform*. Rights and Resources Initiative.
- Wiersum, K. F. (1995). 200 years of sustainability in forestry: Lessons from history. *Environmental Management*, 19(3), 321–329.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

ຕາຕະລາງ 1: ຈຳນວນປະຊາກອນ ແລະ ກຸ່ມຕົວຢ່າງ ຈຳແນກຕາມແຕ່ລະບ້ານ

ຊື່ບ້ານ	ຊົນເຜົ່າ	ຈຳນວນຄອບຄົວທັງໝົດ	ຈຳນວນຕົວຢ່າງ
ບ້ານ ນາງ້ວ	ກຶມມຸ	76	37
ບ້ານ ທ່າກາດ	ລື້	194	93
ບ້ານ ປາງເຕືອ	ລື້	162	78
ລວມ		432	208

ຕາຕະລາງ 2: ລະດັບການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນ 3 ບ້ານ ໃນການຝຶກຝຸດປ້ອງກັນແຫຼ່ງນ້ຳແບງ

ກິດຈະກຳ	n	%	Mean	SD	ລະດັບ	ອັນດັບ
1. ການວາງແຜນ			3.85	0.71	ສູງ	2
2. ກຳນົດຂອບເຂດ			4.21	0.62	ສູງຫຼາຍ	1
3. ການປັກຫຼັກໝາຍ			3.32	0.79	ປານກາງ	4
4. ການປູກຕົ້ນໄມ້			3.64	0.68	ສູງ	3
5. ການກວດກາລາດຕະວນ			1.95	0.88	ຕ່ຳ	5
ລວມສະເລ່ຍ			3.39		ປານກາງ	

ໝາຍເຫດ: ເກນແປຜິນ Likert 5 ລະດັບ: 1.00–1.80 ຕ່ຳຫຼາຍ; 1.81–2.60 ຕ່ຳ; 2.61–3.40 ປານກາງ; 3.41–4.20 ສູງ; 4.21–5.00 ສູງຫຼາຍ

ຕາຕະລາງ 3: ສູດບຄຳ Chi-Square ຂອງປັດໄຈທີ່ມີຄວາມສຳພັນຕໍ່ການມີສ່ວນຮ່ວມ

ປັດໄຈ	ກິດຈະກຳ	χ^2	Sig.	ສະຖານະ
ເພດ	ວາງແຜນ	12.160	0.000*	ສຳພັນ
ເພດ	ປຸກຕົ້ນໄມ້	8.061	0.005*	ສຳພັນ
ລະດັບການສຶກສາ	ວາງແຜນ	15.972	0.003*	ສຳພັນ
ລະດັບການສຶກສາ	ກຳນົດຂອບເຂດ	31.804	0.000*	ສຳພັນ
ອາຊີບ	ວາງແຜນ	25.286	0.000*	ສຳພັນ
ອາຊີບ	ກຳນົດຂອບເຂດ	13.195	0.004*	ສຳພັນ
ອາຊີບ	ປັກຫຼັກໝາຍ	12.120	0.007*	ສຳພັນ
ລາຍໄດ້	ກວດກາລາດຕະເວນ	6.352	0.042*	ສຳພັນ
ຊົນເຜົ່າ	ປັກຫຼັກໝາຍ	7.349	0.025*	ສຳພັນ
ຊົນເຜົ່າ	ກວດກາລາດຕະເວນ	36.310	0.000*	ສຳພັນ
ອາຍຸ	ທຸກດ້ານ	—	ns	ບໍ່ສຳພັນ
ສະຖານະພາບ	ທຸກດ້ານ	—	ns	ບໍ່ສຳພັນ

ໝາຍເຫດ: * $p \leq 0.05$ =ມີຄວາມສຳພັນທາງສະຖິຕິ; ns = ບໍ່ສຳພັນທາງສະຖິຕິ